

**LIETUVOS BANKO
FINANSŲ RINKOS PRIEŽIŪROS TARNYBOS
TEISĖS IR LICENCIJAVIMO DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

SPRENDIMAS

DĖL X. X. IR ADB „COMPENSA VIENNA INSURANCE GROUP“ GINČO NAGRINĖJIMO

2021-04-08 Nr. 429-118

Vilnius

Lietuvos bankas gavo X. X. (toliau – pareiškėjas) kreipimąsi, kuriuo pareiškėjas prašė išnagrinėti tarp jo ir ADB „Compensa Vienna Insurance Group“ (toliau – draudikas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

2020 m. balandžio 5 d. įvyko eismo įvykis, per kurį susidūrus dviem automobiliams buvo apgadintas pareiškėjui priklausantis automobilis „Mercedes Benz GL550“, valst. Nr. (*duomenys neskelbiami*). Pareiškėjas kreipėsi į draudiką, apdraudusį eismo įvykio kaltininko civilinę atsakomybę privalomuoju transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimu, prašydamas išmokėti draudimo išmoką, atlyginančią automobiliui padarytą žalą.

Pareiškėjas kreipėsi į draudiką ir nurodė, kad už transporto priemonės sugadinimus pageidautų draudimo išmoką gauti pinigais. Draudikas gautą pranešimą užregistravo duomenų sistemoje ir pradėjo administruoti žalos bylą Nr. (*duomenys neskelbiami*). Draudiko ekspertas, gavęs apgadintos transporto priemonės dokumentus ir sugadinimų nuotraukas, įvertino transporto priemonės „Mercedes“ sugadinimus ir informavo pareiškėją, kad automobilio remontas kainuos 17 376,79 Eur.

Pareiškėjas nesutiko su draudiko apskaičiuotomis transporto priemonės remonto išlaidomis, todėl kreipėsi į UAB „Insereg Group“, prašydamas parengti transporto priemonės „Mercedes“ vertinimo ataskaitą. Draudikui pateiktoje transporto priemonės vertinimo ataskaitoje Nr. (*duomenys neskelbiami*) (toliau – Vertinimo ataskaita) nurodyta, kad automobilio remonto kaina yra 19 275,00 Eur (be PVM).

Gavęs Vertinimo ataskaitą, draudikas kreipėsi į tris remonto įmones – UAB „Korpo“ autocentras, UAB „Autobroliai“ ir UAB „Edvardo servisas“, kad būtų apskaičiuota transporto priemonės „Mercedes“ sugadinimų remonto kaina. UAB „Korpo“ autocentras sudarytoje automobilio „Mercedes“ remonto sąmatoje nurodyta, kad remontas kainuos 17 292,24 Eur (be PVM), UAB „Autobroliai“ sudarytoje automobilio remonto sąmatoje buvo nurodytos 15 261,27 Eur (be PVM) automobilio remonto išlaidos, o UAB „Edvardo servisas“ sudarytoje automobilio remonto sąmatoje nurodyta, kad automobilį galima suremontuoti už 18 326,50 Eur (be PVM).

Draudikas pareiškėją raštu informavo, kad, įvertinus pateiktų autoservisų pasiūlymus, buvo nustatyta, kad apskaičiuotas remonto sąmatų vidurkis yra mažesnis nei draudiko nustatytas žalos dydis, todėl draudikas, siekdamas pareiškėjui palankesnio sprendimo, apskaičiavo draudimo išmoką pagal pirmąjį žalos vertinimą ir priėmė sprendimą pareiškėjui išmokėti 17 376,79 Eur draudimo išmoką, atlyginančią transporto priemonės remonto išlaidas, ir 483 Eur išmoką už pakaitinį automobilį. Kadangi draudikui nebuvo pateikta dokumentų, patvirtinančių faktinę transporto priemonės remonto kainą, o remonto įmonių nustatyta remonto kaina buvo mažesnė už draudiko apskaičiuotą nuostolio dydį, draudikas draudimo išmoką apskaičiavo pagal savo atliktą skaičiavimą. Draudikas akcentavo ir tai, kad draudimo išmoka gali būti perskaičiuota, jei, remontuojant transporto priemonę, bus pastebėta papildomų defektų. Pareiškėjas nesutiko su draudiko priimtu sprendimu, todėl tarp šalių kilo ginčas.

Kreipimesi į Lietuvos banką dėl vartojimo ginčo nagrinėjimo pareiškėjas prašo rekomenduoti draudikui išmokėti draudimo išmoką, apskaičiuotą pagal Vertinimo ataskaitą, ir atlyginti pareiškėjo patirtas turto vertintojo samdymo bei visas pareiškėjo patirtas pakaitinio automobilio nuomos išlaidas. Pareiškėjas teigia visas savo pareigas įvykdęs laiku ir tinkamai, tačiau draudikas, vengdamas teisingai vykdyti savo pinigines prievoles, šturkščiai pažeidė

Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatyme (toliau – TPVCAPDĮ) nustatytą teisinį reglamentavimą, diskreditavo transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sistemą ir sumenkino pasitikėjimą ja. Pareiškėjas nurodo, kad jo išsinuomoto automobilio kaina atitiko rinkoje vyraujančias kainas, todėl patirtos išlaidos buvo protingos, būtinos ir priverstinės. Pareiškėjo nuomone, draudiko pateikti argumentai, kad pareiškėjas nesutiko nė su vienu draudiko pasiūlymu nuomotis vidutinės, o ne „premium“ klasės automobilį, yra nepagrįsti įrodymais, neatitinka protingumo bei sąžiningumo reikalavimų. Pareiškėjas pažymi, kad visi pateikti duomenys patvirtina, kad šeimai ir darbinėms funkcijoms atlikti buvo būtinas „premium“ klasės pakaitinis automobilis. Dėl šios priežasties pareiškėjas prašo, kad draudikas išmokėtų papildomą draudimo išmoką, atlyginančią visas pakaitinio automobilio išlaidas, t. y. papildomai išmokėtų 630,20 Eur draudimo išmoką už pakaitinio automobilio nuomą.

Pareiškėjas kreipimesi į Lietuvos banką taip pat nurodo, kad draudikas, apskaičiuodamas draudimo išmoką, atlyginančią automobilio remonto išlaidas, nesivadovavo teisės aktuose įtvirtintomis draudimo išmokos mokėjimo taisyklėmis ir vertinimo metodika ir nepagrįstai atsisakė išmokėti draudimo išmoką pagal pareiškėjo pateiktą Vertinimo ataskaitą. Pareiškėjo teigimu, susisiekus su draudiko nurodomomis remonto įmonėmis, kuriose buvo sudarytos transporto priemonės remonto sąmatos, buvo gauta informacija, kad jos kokybiškai už tokią sumą negalės suremontuoti pareiškėjo automobilio. Dėl šios priežasties pareiškėjas mano, kad draudiko priimtas sprendimas yra nepagrįstas, todėl pareiškėjas prašė rekomenduoti draudikui išmokėti draudimo išmoką, apskaičiuotą pagal Vertinimo ataskaitą.

Atsiliepime į pareiškėjo kreipimąsi draudikas nurodė nesutinkąs su pareiškėjo reikalavimu ir prašė jį atmesti. Draudiko teigimu, nagrinėjamu atveju remonto įmonių pateikti pasiūlymai yra detalios automobilio remonto sąmatos, todėl nėra pagrindo abejoti tokiais pasiūlymais arba sumenkinti jų vertę. Draudikas nurodo, kad pasinaudojo apklausa, kaip faktinio automobilio remonto sąmatos nustatymo būdu. Draudiko teigimu, yra galimybė, kad pateiktose transporto priemonės remonto sąmatose nustatyta remonto suma nėra galutinė, tačiau jeigu faktinio remonto atveju paaiškėtų naujų automobilio defektų arba pareiškėjas patirtų papildomų remonto išlaidų, draudikas įsipareigoja jas atlyginti. Draudikas pažymi, kad pasitelkė remonto įmonių pasiūlymus tik tam, kad pagrįstų tai, kaip buvo apskaičiuota sąmata ir draudimo išmoka. Dėl šios priežasties draudikas nurodo, kad, tiek savo iniciatyva sudaręs sąmatą, tiek vėliau atlikęs esmines vertintojo sąmatos korekcijas (dėl per didelio valandinio įkainio ir kt.), tiek remonto įmonių pateiktų pasiūlymų pagrindu įvertindamas, ar nustatė pagrįstą remonto išlaidų dydį, pagrindė teisingai apskaičiavęs patirtus nuostolius, todėl priimtas sprendimas neturėtų būti paneigtas vien tik pareiškėjo pateikta ir standartizuotu būdu parengta Vertinimo ataskaita.

Draudiko teigimu, Vertinimo ataskaitą rengia specialistas, vadovaudamasis preliminarioriomis detalių ir darbų kainomis, todėl tokio metodo pobūdis implikuoja išvadą, kad apskaičiuota remonto suma yra preliminarinė, rekomendacinė ir gali skirtis nuo faktinių išlaidų. Draudiko nuomone, tikslesnis žalos nustatymo metodas yra faktinių pasiūlymų įvertinimas, t. y. gauti konkrečių remonto įmonių pasiūlymus, už kokią sumą jos gali suremontuoti pareiškėjo automobilį. Draudikas pažymi, kad nagrinėjamu atveju nustatė 17 376,71 Eur nuostolius. Pareiškėjui pateikus nepriklausomo vertintojo atliktą vertinimą, draudikas kreipėsi į tris remonto dirbtuves dėl remonto pasiūlymų – UAB „Autobroliai“, UAB „Edvardo servisas“, UAB „Korpo“ autocentras. Draudiko teigimu, remonto įmonės buvo pasirinktos skirtinguose regionuose (Kauno, Mažeikių ir Vilniaus), todėl buvo įvertintos ir galimos skirtingos regionų rinkų kainos. Draudikas nurodo, kad remonto įmonių pasiūlymų aritmetinis vidurkis buvo mažesnis, negu apskaičiavo draudikas (įmonių pateiktuose pasiūlymuose atitinkamai nurodytos tokios sumos: 15 261,27 Eur, 18 326,50 Eur ir 17 292,24 Eur, o aritmetinis vidurkis yra 16 960,00 Eur), todėl draudikas draudimo išmoką apskaičiavo pagal jo paties sudarytą remonto sąmatą, kuri buvo palankesnė pareiškėjui.

Draudikas pažymi ir tai, kad pareiškėjas pateikė duomenis, kad už pakaitinio automobilio nuomą sumokėjo 1 113,20 Eur. Draudikas neginčija prievolės atlyginti tokias išlaidas, tačiau nesutinka su jų dydžiu. Draudikas nurodo, kad pareiškėjas patyrė tokio dydžio išlaidas dėl to, kad buvo nuomojamas išskirtinės ir prabangios klasės automobilis. Draudiko nuomone, pakaitinio automobilio nuomos išlaidų atlyginimas yra grindžiamas būtinųjų sąlygų, kurias iki įvykio turėjo nukentėjęs asmuo, atkūrimu. Draudiko teigimu, nukentėjęs asmuo savaime visais atvejais negali pretenduoti į prabangios klasės automobilį, nes mobilumui užtikrinti jam nėra būtina prabanga. Draudikas atkreipia dėmesį, kad išlaidos už prabangaus automobilio nuomą galėtų būti kompensuotos, jei pareiškėjas būtų pagrindęs, kad būtent toks automobilis jam yra

būtinai. Kadangi pareiškėjas nepateikė duomenų, kodėl jam yra būtina nuomotis tokį prabangų automobilį, o tik deklaratyviai nurodė, kad jam automobilio reikia darbo ir šeimos poreikiams tenkinti, draudikas mano pagrįstai pareiškėjui atlyginęs tik protingas ir būtinas išlaidas, t. y. pareiškėjui išmokėjo išmoką, padengiančią tik vidutinės klasės automobilio nuomos išlaidas. Draudikas nurodo, kad pareiškėjui teikė pakaitinio automobilio pasiūlymus arba siūlė pasirinkti kito tiekėjo nuomojamą analogišką automobilį, tačiau, pareiškėjui atsisakius minėtų pasiūlymų, draudikas nuostolių sumą apskaičiavo pagal jo partnerių teiktų automobilių vidutines nuomos kainas ir pareiškėjui už pakaitinio automobilio nuomą išmokėjo 483 Eur draudimo išmoką (23 dienos nuo įvykio iki išmokos išmokėjimo dienos * 21 Eur už parą).

Atsižvelgdamas į visa tai, draudikas nurodo, kad jo priimtas sprendimas atitinka tiek teisės aktuose, tiek teismų praktikoje formuojamas taisykles, todėl draudikas neturi teisinio pagrindo tenkinti pareiškėjo reikalavimų.

K o n s t a t u o j a m a :

Vadovaujantis Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23 patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Nagrinėdamas ginčą, Lietuvos bankas vertina pateiktus įrodymus ir tuo pagrindu priima sprendimą.

Atsižvelgiant į ginčo šalių paaiškinimus ir pateiktus įrodymus, darytina išvada, kad šalių ginčas kilo dėl draudimo išmokos, atlyginančios per 2020 m. balandžio 5 d. eismo įvykį transporto priemonei „Mercedes“ padarytų sugadinimų remonto išlaidas, reikalavimo atlyginti pareiškėjo patirtas turto vertintojo samdymo ir visas pakaitinio automobilio nuomos išlaidas pagrįstumo.

Dėl draudiko nustatytos draudimo išmokos, atlyginančios per 2020 m. balandžio 5 d. eismo įvykį transporto priemonei „Mercedes“ padarytų sugadinimų remonto išlaidas, dydžio pagrįstumo

TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta žalos dydžio nustatymo taisyklė: turtui padarytos žalos dydį nustato atsakingas draudikas, vadovaudamasis įgaliotų asmenų ir (ar) turto vertintojų ataskaitomis ir dokumentais, įrodančiais padarytos žalos aplinkybes, faktą ir dydį. Minėta žalos dydžio nustatymo taisyklė detalizuota Taisyklių 13 punkte: nukentėjusio trečiojo asmens turtui (transporto priemonei ar kitam kilnojamajam ar nekilnojamajam turtui) padarytos žalos dydį nustato atsakingas draudikas ar biuras, vadovaudamasis atsakingo draudiko ar biuro įgaliotų asmenų (ekspertų) ir (ar) turto vertintojų ataskaitomis ar išvadomis, įmonės, kurioje remontuojamas sugadintas turtas, pateiktais šio turto remonto išlaidų skaičiavimais ir (ar) atsižvelgdamas į įmonės, kuri turi teisę remontuoti sugadintą turtą, pateiktus šio turto remonto išlaidų skaičiavimus arba remonto išlaidų pagrindimo dokumentus, taip pat į nukentėjusio trečiojo asmens pateiktus žalos dydį įrodančius dokumentus.

Vadovaujantis Taisyklių 15 punktu, žalos dėl turto sugadinimo, kai jį remontuoti ekonomiškai tikslinga, atlyginimo dydis nustatomas pagal turėtas remonto išlaidas, būtinas atkurti sugadintą turtą ar jo detalių ir (ar) dalių rinkos vertę iki eismo įvykio. Jeigu nukentėjęs trečiasis asmuo turto neremontuoja, atlyginamos apskaičiuotos būtinos turto remonto išlaidos (be PVM) atkurti sugadintą turtą ar jo detalių ir (ar) dalių rinkos vertę iki eismo įvykio. Būtinas remonto išlaidas sudaro remonto ir dažymo darbų, keičiamų dalių (nuvertinant dalis dėl nusidėvėjimo) bei dažymo medžiagų vertė ir papildomos išlaidos (transportavimo, saugojimo, techninės ekspertizės ir kitos išlaidos). Būtinos remonto išlaidos apskaičiuojamos pagal vidutinius darbų ir keičiamų detalių ir (ar) dalių įkainius, atitinkančius technologijos lygį, vadovaujantis rekomenduojamais laiko normatyvais.

Atsižvelgiant į pirmiau minėtas per eismo įvykį patirtos žalos nustatymą reglamentuojančias teisės aktų nuostatas, pažymėtina, kad turto vertinimo ataskaita, neginčijant joje nurodytų duomenų teisingumo, yra vienas iš, bet ne vienintelis, žalos dydį padedančių nustatyti įrodymų, todėl turėtų būti vertinama atsižvelgiant į visų turimų – taigi, tiek draudiko, tiek pareiškėjo pateiktų – įrodymų visumą. Konstatavus minėtą aplinkybę, kartu darytina išvada, kad turto vertinimo ataskaitos buvimas savaime nesuponuoja ir prielaidos, kad ji turi didesnę įrodomąją galią nei kiti įrodymai, ir savaime jų nepaneigia, nes, kaip jau minėta, turto vertinimo ataskaita yra viena iš įrodinėjimo priemonių, ji turi būti vertinama kartu su kitais įrodymais pagal bendrąsias įrodymų vertinimo taisykles.

Pareiškėjas, remdamasi UAB „Inserreg Group“ parengtos Vertinimo ataskaitos

duomenimis, prašo išmokėti draudimo išmoką, atlyginančią transporto priemonei „Mercedes“ per 2020 m. balandžio 5 d. eismo įvykį padarytų sugadinimų remonto išlaidas. Siekdamas nuginčyti Vertinimo ataskaitą, draudikas vadovaujasi remonto įmonių UAB „Autobroliai“, UAB „Korpo“ autocentras ir UAB „Edvardo servisas“ pateikta informacija apie transporto priemonės remonto išlaidas.

Kaip minėta, Vertinimo ataskaitoje nurodyta, kad transporto priemonės „Mercedes“ remonto kaina – 19 275,00 Eur (be PVM). Remiantis draudiko atliktu rinkos tyrimu, nustatyta, kad UAB „Autobroliai“ nurodė, jog transporto priemonę suremontuotų už 15 261,27 Eur (be PVM); UAB „Korpo“ autocentras nurodė, kad automobilis būtų suremontuotas už 17 292,24 Eur (be PVM), o UAB „Edvardo autoservisas“ nurodė, kad automobilio remonto išlaidos sudarytų 18 326,50 Eur (be PVM).

Vertinant pareiškėjo reikalavimą išmokėti pagal Vertinimo ataskaitą apskaičiuotą draudimo išmoką, pažymėtina tai, kad, atsižvelgiant į transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutarčių kompensacinę paskirtį ir nuostolių draudimo sutartyse, prie kurių priskiriamos minėtos sutartys, įgyvendinamą CK 6.251 straipsnyje įtvirtintą visiško nuostolių atlyginimo principą, žalos atlyginimu turi būti siekiama gražinti ją patyrusį asmenį į iki pažeidimo buvusią padėtį. Teisingas žalos atlyginimas reiškia ir tai, kad, sprendžiant ginčą dėl žalos atlyginimo, turi būti nustatytas tikrasis žalos dydis, nes, nustatius mažesnę už tikruosius nuostolius žalos dydį, iš dalies yra neapgintos nukentėjusio asmens teisės. Kai nustatytas žalos dydis viršija tikruosius nuostolius, nukentėjęs asmuo nepagrįstai praturtėja skolininko sąskaita (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. sausio 7 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-44/2015).

Išanalizavus pateiktus duomenis, matyti, kad pateiktos UAB „Autobroliai“, UAB „Korpo“ autocentras ir UAB „Edvardo servisas“ parengtos transporto priemonės „Mercedes“ remonto sąmatos patvirtina, kad automobilio atkūrimo iki būklės, buvusios prieš 2020 m. balandžio 5 d. įvykį, išlaidos nesiekia turto vertintojo nustatytų Vertinimo ataskaitoje nurodytų transporto priemonės remonto išlaidų ir turto vertintojo apskaičiuotos automobilio remonto išlaidos skiriasi nuo tų, kurias apskaičiavo remonto įmonės. Taigi, remiantis Lietuvos bankui pateiktais įrodymais, negalima teigti, kad turto vertintojas, nustatydamas automobilio „Mercedes“ remonto išlaidų dydį, vadovavosi CK 6.38 straipsnyje įtvirtintu sutarčių vykdymo ekonomiškumo principu ir automobilio remonto išlaidų dydį apskaičiavo, atsižvelgdamas į ekonomiškiausią, o ne į brangiausią transporto priemonės remonto variantą. Be to, iš pateiktų duomenų matyti, kad draudikas, nustatęs, kad autoservisų pasiūlymuose nurodytų remonto darbų sąmatų vidurkis yra mažesnis nei draudiko apskaičiuotas žalos dydis, priėmė palankesnę pareiškėjui sprendimą ir nusprendė išmokėti 17 376,71 Eur, t. y. didesnę, nei buvo apskaičiuota iš pradžių, draudimo išmoką, atlyginančią automobilio remonto išlaidas.

Nesutikdamas su draudiko priimtu sprendimu, pareiškėjas nurodo, kad draudikas, apskaičiuodamas draudimo išmoką, nepagrįstai rėmėsi remonto įmonių pateiktais pasiūlymais, nes, susisiekus su draudiko nurodomomis remonto įmonėmis, kurios parengė transporto priemonės remonto sąmatas, buvo gauta informacija, kad jos kokybiškai už tokią sumą negalės suremontuoti pareiškėjo automobilio. Lietuvos banko vertinimu, svarbu tai, kad pareiškėjas remiasi tik savo subjektyviais paaiškinimais ir nei draudikui, nei Lietuvos bankui nepateikė jokių objektyvių duomenų, kurių pagrindu būtų galima nustatyti, kad pareiškėjas kreipėsi į remonto įmones ir jos pateikė atsakymą, kad realiai už nurodytą dydį nėra galimybės suremontuoti pareiškėjo transporto priemonės. Atsižvelgiant į tai, kad byloje nėra jokių duomenų, kad pareiškėjas iš remonto įmonių gavo tokią informaciją, galima daryti išvadą, kad pareiškėjo teiginiai yra objektyviais duomenimis neapgįsti, todėl atmestini.

Taigi, Lietuvos bankui nebuvo pateikta įrodymų, patvirtinančių, kad tiek draudiko pateiktos remonto sąmatos, tiek paties draudiko parengta sąmata, pagal kurią ir buvo apskaičiuota draudimo išmoka, buvo sudarytos nesivadovaujant Taisyklių 15 punkto nuostatomis, t. y. buvo nurodytos netinkamos remonto darbų pozicijos, nurodytos neteisingos remonto ir detalių kainos ir pan. Atsižvelgiant į CK 6.251 straipsnyje įtvirtintą visiško nuostolių atlyginimo principą ir vadovaujantis CK 6.38 straipsnio 3 dalyje nustatytu prievolių vykdymo ekonomiškiausiu būdu principu, darytina išvada, kad draudiko apskaičiuotas žalos dydis yra pagrįstas objektyviais įrodymais, patvirtinančiais, kad net už mažesnę nei draudiko apskaičiuota draudimo išmoką galima automobilį atkurti į iki 2020 m. balandžio 5 d. eismo įvykio buvusią padėtį. Dėl šios priežasties darytina išvada, kad draudiko priimtas sprendimas pareiškėjui išmokėti tokią draudimo išmoką, kuri yra net didesnė nei remonto įmonių remonto sąmatose nurodyta remonto kaina, atitinka teisės aktuose įtvirtintas žalos nustatymo taisykles.

Kadangi Lietuvos bankui pateikti įrodymai suteikia pagrindą konstatuoti, kad draudiko sprendimas draudimo išmoką apskaičiuoti pagal paties sudarytą transporto priemonės remonto sąmatą atitinka tikslios žalos dydžio nustatymo taisyklės, nėra pagrindo pareiškėjo reikalavimo draudimo išmoką apskaičiuoti pagal Vertinimo ataskaitos duomenis pripažinti pagrįstu.

Konstatuotų aplinkybių kontekste svarbu ir tai, kad nesivadovavimas nepriklausomo turto vertintojo sudaryta Vertinimo ataskaita nereiškia, kad draudikas, pareiškėjui pateikęs įrodymus, patvirtinančius, kad už išmokėtą draudimo išmoką nebuvo galima atkurti jam priklausančios transporto priemonės į iki 2020 m. balandžio 5 d. eismo įvykio buvusią būklę, neturėtų atlyginti ir pareiškėjo nuostolių, viršijančių išmokėtą draudimo išmoką.

Dėl nepriklausomo turto vertintojo samdymo išlaidų atlyginimo

Pareiškėjas Lietuvos banko taip pat prašė rekomenduoti draudikui atlyginti turto vertintojo samdymo išlaidas.

Vadovaujantis CK 6.38 straipsnyje įtvirtintais prievolių vykdymo principais, prievolės turi būti vykdomos sąžiningai, tinkamai ir nustatytais terminais pagal įstatymų ar sutarties nurodymus, o kai tokių nurodymų nėra, – vadovaujantis protingumo kriterijais. Jeigu vienai iš šalių prievolės vykdymas kartu yra ir profesinė veikla, ši šalis turi vykdyti prievolę taip pat pagal tai profesinei veiklai taikomus reikalavimus. Kiekviena šalis turi atlikti savo pareigas kuo ekonomiškiau ir vykdydama prievolę bendradarbiauti su kita šalimi (šalių pareiga kooperotis).

TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad nukentėjęs trečiasis asmuo turi teisę pasamdyti turto vertintoją, kad jis nustatytų turtui padarytos žalos dydį, jeigu draudiko įgaliotas asmuo neatvyko apžiūrėti sugadinto turto per šio straipsnio 2 dalyje nustatytą terminą. Tokiu atveju atsakingas draudikas privalo atlyginti protingumo kriterijus atitinkančias nukentėjusio trečiojo asmens turėtas turto vertintojo samdymo išlaidas. TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje taip pat nurodyta, kad nukentėjęs trečiasis asmuo turi teisę savo iniciatyva ir savo lėšomis papildomai kreiptis į ekspertus dėl padarytos žalos dydžio nustatymo. Draudikas teigia tinkamai įvykdęs pareigą apžiūrėti turtą, todėl, pagal specialiajame įstatyme įtvirtintą reglamentavimą, neturi prievolės atlyginti nepriklausomo turto vertintojo samdymo išlaidų.

Lietuvos bankas sutinka, kad įprastai, jeigu asmuo nusprendžia pasinaudoti TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta teise savo iniciatyva ir savo lėšomis papildomai kreiptis į ekspertus dėl padarytos žalos dydžio nustatymo, draudikas neturi pareigos atlyginti dėl to patirtų išlaidų. Vis dėlto, vadovaujantis minėtais prievolių vykdymo principais, Lietuvos banko nuomone, TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalies nuostatos nereiškia, kad draudiko pareiga atlyginti nepriklausomo turto vertintojo samdymo išlaidas gali kilti besąlygiškai tik vieninteliu atveju – per nustatytą terminą neapžiūrėjus sugadinto turto. Toks TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalies nuostatų aiškinimas, koku vadovaujasi draudikas, tam tikrais atvejais sudarytų sąlygas iškreipti transporto priemonių civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sistemos funkcionavimo pagrindus ir principus: galėtų susidaryti situacija, kai TPVCAPDĮ nustatyta nukentėjusio trečiojo asmens teisė savo iniciatyva ir savo lėšomis papildomai kreiptis į ekspertus dėl padarytos žalos dydžio nustatymo virstų esmine teisingo nuostolio nustatymo sąlyga ir iš esmės eliminuotų draudiko atsakomybę dėl tinkamo savo prievolių vykdymo. Todėl Lietuvos bankas mano, kad nepriklausomo vertintojo samdymo išlaidos nukentėjusiam trečiajam asmeniui turi būti atlygintos tuomet, jei jas nukentėjęs asmuo patiria įrodinėdamas žalą dydį, o draudikas, vadovaudamasis pateiktomis ekspertų išvadomis, perskaičiuoja draudimo išmoką, taigi, pripažįsta, kad iš pradžių ją buvo apskaičiavęs neteisingai.

TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad turtui padarytos žalos dydį nustato atsakingas draudikas. Tai reiškia, kad įstatyme būtent draudikui numatyta prievolė nustatyti padarytos žalos dydį. Kaip jau minėta, apskaičiuodamas draudimo išmoką, draudikas turi laikytis CK 6.251 straipsnyje įtvirtinto visiško nuostolių atlyginimo principo ir užtikrinti, kad nukentėjusiam asmeniui žala būtų atlyginta teisingai. Todėl draudikas, profesionalus finansų rinkos dalyvis, savo prievolės turi vykdyti pagal profesinei veiklai taikomus reikalavimus ir administruodamas žalą nustatyti teisingą nuostolio dydį. Lietuvos banko nuomone, tai, kad nukentėjęs trečiasis asmuo turi teisę savo iniciatyva ir savo lėšomis papildomai kreiptis į ekspertus dėl padarytos žalos dydžio nustatymo, neturi jokios įtakos minėtai draudiko pareigai, t. y. neatleidžia draudiko nuo pareigos administruojant žalą nustatyti teisingą nuostolio dydį.

Iš ginčo šalių pateiktų duomenų matyti, kad draudikas po eismo įvykio sudarė sąmatą, kurioje nustatė, kad pareiškėjo nuostoliai dėl transporto priemonės apgadinimų siekia 17 376,79 Eur (be PVM). Pareiškėjas, nesutikdamas su draudiko skaičiavimu, kreipėsi į turto vertintoją ir pateikė draudikui Vertinimo ataskaitą. Pažymėtina, kad galutinis draudiko

apskaičiuotas nuostolio dydis nepasikeitė, išliko toks pats – 17 376,79 Eur, t. y., nors draudikas atliko rinkos tyrimą ir gavo autoservisų pasiūlymus, tačiau jų vidurkis nesiekė draudiko apskaičiuotų nuostolių dydžio, todėl draudikas draudimo išmoką apskaičiavo remdamasis paties sudaryta sąmata. Kadangi šiuo atveju draudikas vadovavosi paties sudaryta sąmata, tai reiškia, kad ji iš esmės atitiko TPVCAPDĮ ir Taisyklių reikalavimus ir apskaičiuota suma buvo pakankama, siekiant atkurti pareiškėjo transporto priemonę į iki eismo įvykio buvusią būklę, o Vertinimo ataskaita neturėjo esminės įtakos, kad nuostoliai būtų perskaičiuoti. Atsižvelgiant į nustatytas aplinkybes, remiantis protingumo, teisingumo bei sąžiningumo principais, darytina išvada, kad draudikas pagrįstai atsisakė pareiškėjui atlyginti jo patirtas turto vertintojo samdymo išlaidas, nes iš pat pradžių teisingai ir pagrįstai įvertino patirtą žalą.

Dėl pakaitinio automobilio nuomos išlaidų atlyginimo

TPVCAPDĮ 3 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad išmoka šio įstatymo nustatyta tvarka mokama dėl nukentėjusiems tretiesiems asmenims padarytos žalos, kai už žalą atsakingiems asmenims valdant ar naudojant transporto priemonę atsiranda civilinė atsakomybė. Iš teisės aktų, reglamentuojančių žalos atlyginimo klausimus, nuostatų, teisės doktrinos ir susiklosčiusios teismų praktikos darytina išvada, kad asmeniui atlygintini turtiniai praradimai pasireiškia kaip nuostoliai, jeigu dėl neteisėtų veiksmų jis turi tam tikrų išlaidų ir tuo blogina savo turtinę padėtį. Pažymėtina, kad pagal šią sutartį, kaip nuostolio draudimo sutartį, mokama draudimo išmoka yra skirta atlyginti žalą, per eismo įvykį padarytą asmeniui, turtui ir neturtinei žalai, taip pat nuostoliams, atsiradusiems kaip eismo įvykio padarinys, kompensuoti (TPVCAPDĮ 2 straipsnio 2 ir 5 dalys). Esant tokiai reglamentacijai specialiajame įstatyme, detaliau žalos atlyginimo klausimas turi būti sprendžiamas pagal bendrąsias civilinės atsakomybės normas. CK 6.249 straipsnio 1 dalyje, kurioje pateikiama žalos samprata, kaip tiesioginiai nuostoliai, yra įrašytos ir asmens turėtos išlaidos, taip pat negautos pajamos, kurias asmuo būtų gavęs, jei nebūtų neteisėtų veiksmų. Nukentėjusiam trečiajam asmeniui atlygintini nuostoliai, kaip šio asmens patirtos išlaidos, turi atitikti tokius požymius: jos turi būti *priverstinės, būtinos ir protingos* (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2002 m. kovo 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-479/2002). Be to, atsižvelgiant į TPVCAPDĮ 19 straipsnio 6 dalies nuostatas, svarbu tai, kad atsakingas draudikas per eismo įvykį nukentėjusiam trečiajam asmeniui moka *tik įrodymais pagrįstos per eismo įvykį padarytos žalos dydžio draudimo išmoką*, neviršijančią šio įstatymo 11 straipsnyje nustatytą draudimo sumų, ir turi teisę atmesti nepagrįstus reikalavimus dėl žalos, padarytos per eismo įvykį, atlyginimo.

Lietuvos banko vertinimu, svarbu yra tai, kad pakaitinę transporto priemonę nukentėjęs trečiasis asmuo turi teisę išsinuomoti tik tada, jei pagrindžia, kad sugadinta transporto priemonė buvo naudojama jo kasdieniams poreikiams tenkinti (dėl to ginčo tarp šalių nėra). Tačiau tokios išlaidos turi būti pagrįstos, t. y. vartotojas turi pateikti duomenis, kad jis buvo sudaręs transporto priemonės nuomos sutartį ir už transporto priemonės nuomą realiai sumokėjo. Lietuvos banko nuomone, įprastai suteikiamas pakaitinis automobilis turi atitikti savybes, kurias turėjo eismo įvykio metu apgadintas automobilis, tačiau specifinių transporto priemonių, tokių kaip visureigis, „premium“ klasės automobilis ir pan., būtinybę papildomai reikia pagrįsti objektyviais įrodymais, t. y. pateikti objektyvius duomenis, kad specifinė transporto priemonė buvo būtina.

Iš abiejų šalių pateiktų duomenų matyti, kad pareiškėjas 2020 m. balandžio 7 d. pateikė prašymą suteikti pakaitinį automobilį, jame nurodė, kad automobilis yra reikalingas šeimos poreikiams tenkinti ir tam, kad pareiškėjas galėtų nuvažiuoti į darbą, tačiau pareiškėjas prašė jam suteikti „premium“ klasės automobilį. Gavęs tokį prašymą, draudikas pareiškėjui keletą kartų akcentavo, kad pareiškėjas nepateikė objektyvių duomenų, kurių pagrindu būtų galima nustatyti, kad pareiškėjui yra būtina „premium“ klasės transporto priemonė, todėl nurodė vidutinę rinkos kainą (21 Eur už dieną), už kurią pareiškėjas turėtų išsinuomoti vidutinės klasės automobilį. Tačiau pareiškėjas, nepaisydamas draudiko nurodymų, laikotarpiu nuo 2020 m. balandžio 8 d. iki 2020 m. balandžio 30 d. vis tiek išsinuomavo transporto priemonę „BMW X5“, jos nuomos kaina siekė 40 Eur (be PVM) per dieną, draudikui pateikė UAB „Lumareta“ išrašytą PVM sąskaitą faktūrą, iš kurios matyti, kad pareiškėjas už automobilio nuomą sumokėjo 1 113,20 Eur (23 d. X 40 Eur + 193,20 Eur PVM), ir reikalavo minėtas išlaidas atlyginti. Lietuvos banko vertinimu, iš pirmiau nurodytų duomenų matyti, kad pareiškėjas išsinuomavo jo automobilio savybes atitinkantį „premium“ klasės automobilį, tačiau nei draudikui, nei Lietuvos bankui nepateikė objektyvių duomenų, iš kurių būtų galima matyti, kad pareiškėjui buvo būtina nuomotis prabangų „premium“ klases, o ne draudiko siūlomą vidutinės klasės

automobilį. Dėl šios priežasties nagrinėjamu atveju pareiškėjo patirtos išlaidos neatitiko Lietuvos Aukščiausiojo Teismo formuojamų išlaidų požymių, nes pareiškėjas nepagrindė, kad tokios išlaidos pareiškėjui buvo būtinos ir jos buvo protingos. Atsižvelgiant į tai ir vadovaujantis CK 6.38 straipsnio 3 dalyje nustatyto prievolių vykdymo ekonomiškiausiu būdu principu, darytina išvada, kad draudikas, įvertinęs tai, kad pareiškėjas nepagrindė „premium“ klasės automobilio nuomos būtinybės, pagrįstai atsisakė pareiškėjui išmokėti 1 113,20 Eur draudimo išmoką už pakaitinio automobilio nuomą, o draudimo išmokos dydį apskaičiavo pagal vidutinės klasės draudiko partnerių siūlomo automobilio vidutines rinkos kainas ir pareiškėjui išmokėjo 483 Eur draudimo išmoką (21 Eur x 23 d.).

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.3 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

Atmesti pareiškėjo X. X. reikalavimus.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl ginčo sprendimo kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu.

Direktorius

Arūnas Raišutis